

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2008
V. volební období

574

Vládní návrh

na vydání

zákona

kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON

ze dne 2008,

kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna trestního řádu

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., zákona č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb. a zákona č. 177/2008 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odst. 8 se věta první nahrazuje větou „Trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu (dále jen „dohoda o vině a trestu“), které podává státní zástupce.“.
2. V § 12 odst. 10 se za slova „do podání obžaloby“ vkládají slova „, návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.

3. V § 27b odst. 2 se za větu první vkládá věta „Při sjednávání dohody o vině a trestu státní zástupce zpravidla pověří probačního úředníka, aby se účastnil sjednávání dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody a vytvářel podmínky pro její uzavření.“.
4. V § 28 odst. 2 větě první se za slovo „obžalobu“ vkládají slova „, dohodu o vině a trestu a návrh na její schválení“.
5. V § 36 odst. 1 se na konci písmene b) slovo „nebo“ zrušuje.
6. V § 36 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno d), které zní:

„ d) při sjednávání dohody o vině a trestu.“.
7. V § 36 odst. 4 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„ b) v řízení o schválení dohody o vině a trestu,“.

Dosavadní písmena b) až f) se označují jako písmena c) až g).
8. V § 36a odst. 2 písm. a) se slova „nebo b)“ nahrazují slovy „nebo c)“.
9. V § 43 odst. 1 se za slovo „ odvolání“ vkládají slova „nebo o schválení dohody o vině a trestu“.
10. V § 43 odst. 3 větě první se za slovo „také“ vkládají slova „, zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu (§ 175a), a dále“.
11. V § 43 odst. 3 se na konci textu věty druhé doplňují slova „; je-li v přípravném řízení sjednána dohoda o vině a trestu, je třeba návrh učinit nejpozději při sjednávání takové dohody (§ 175a odst. 2)“.
12. V § 46 se za větu první vkládá věta „, Při poučení prováděném v přípravném řízení orgány činné v trestním řízení poškozeného zejména upozorní, že může dojít k sjednání dohody o vině a trestu a že v takovém případě může uplatnit nárok na náhradu škody nejpozději při jejím sjednávání.“.

13. V § 64 odst. 1 písm. a) se za slovo „obžaloba“ vkládají slova „návrh na schválení dohody o vině a trestu“.
  14. V § 70a odst. 1 písm. i) se za slovo „obžaloby“ vkládají slova „návrhu na schválení dohody o vině a trestu podaném v přípravném řízení“.
  15. V § 71 odst. 2 větě druhé se za slovo „obžaloby“ vkládají slova „nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.
  16. V § 71 odst. 5 se za slovo „obžaloba“ vkládají slova „návrh na schválení dohody o vině a trestu“.
  17. V § 71 odst. 6 se za slovo „obžaloby“ vkládají slova „nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.
  18. V § 73b odst. 3 větě poslední se za slovo „obžaloby“ vkládají slova „nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.
  19. V § 91 odst. 1 se za větu první vkládají věty „V rámci poučení musí být obviněný upozorněn také na skutečnost, že v přípravném řízení může se státním zástupcem za přítomnosti obhájce sjednat dohodu o vině a trestu, kterou schvaluje soud. Obviněného je třeba poučit o podstatě a důsledcích sjednání dohody o vině a trestu, včetně toho, že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu.“.
  20. V § 120 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Schvaluje-li soud dohodu o vině a trestu, je součástí rozsudku také výrok o schválení dohody o vině a trestu.“.
  21. V § 125 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Byla-li rozsudkem schválena dohoda o vině a trestu, soudce vyhotoví zjednodušený písemný rozsudek, který neobsahuje odůvodnění.“.
- Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako odstavce 3 a 4.

22. V § 161 odst. 1 se za slova „úsek trestního stíhání před podáním obžaloby“ vkládají slova „, návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.

23. V § 175 odst. 1 se za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní:

„c) sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení,“.

Dosavadní písmena c) až h) se označují jako d) až i).

24. V části druhé hlavě desáté se za oddíl pátý vkládá nový oddíl šestý, který včetně nadpisu zní:

„Oddíl šestý

Dohoda o vině a trestu

§ 175a

(1) V řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný. Neshledá-li státní zástupce důvody pro sjednání dohody o vině a trestu na návrh obviněného, vyrozumí o svém stanovisku obviněného a jeho obhájce.

(2) K jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce předvolá obviněného; o době a místě jednání vyrozumí obhájce obviněného a poškozeného, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody a výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává (§ 43 odst. 4). Poškozeného zároveň upozorní na možnost uplatnit nejpozději při sjednávání dohody o vině a trestu nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena.

(3) Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán, a na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce. Při sjednávání druhu a výměry trestu státní zástupce přihlédne k prohlášení viny obviněného a k jeho ochotě sjednat takovou dohodu.

(4) Má-li státní zástupce za to, že jsou splněny zákonné podmínky pro uložení ochranného opatření, upozorní obviněného na možnost postupu podle § 178 odst. 2 i v případě, že dojde k sjednání dohody o vině a trestu, ve které nebude ochranné opatření dohodnuto. Bez tohoto upozornění může postupovat podle § 178 odst. 2, jen pokud důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu.

(5) Státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu dbá také na zájmy poškozeného. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, vyjádří se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody. Dohodu o vině a trestu lze sjednat i bez přítomnosti poškozeného, nedostaví-li se k jednání, ačkoli o něm byl řádně vyrozuměn, nebo nedostaví-li se k jednání a nárok na náhradu škody již uplatnil nebo prohlásil, že jej uplatňovat nebude. Uplatnil-li poškozený, který není jednání přítomen, nárok na náhradu škody, může se státní zástupce dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody až do výše uplatněného nároku.

(6) Dohoda o vině a trestu obsahuje

- a) označení účastníků dohody o vině a trestu, datum, místo a čas jejího sepsání,
- b) popis skutku s uvedením místa, kde k němu došlo, času, kdy k němu došlo, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- c) označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu,
- d) prohlášení obviněného, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán, a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu,
- e) druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby a trestu náhradního, případně upuštění od potrestání a jde-li o upuštění od potrestání s dohledem, i rozsah přiměřených omezení a povinností;
- f) rozsah a způsob náhrady škody, byla-li dohodnuta,
- g) ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto,
- h) podpis státního zástupce, obviněného a obhájce a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody.

(7) Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, provede o tom státní zástupce záznam do protokolu; v takovém případě se k prohlášení viny učiněnému obviněným v dalším řízení nepřihlíží.

§ 175b

(1) Došlo-li k sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Nedošlo-li k dohodě o náhradě škody nebo její části, státní zástupce navrhne, aby soud poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody nebo její části na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

(2) K návrhu připojí státní zástupce sjednanou dohodu o vině a trestu a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí.“.

Dosavadní oddíly šestý a sedmý se označují jako oddíly sedmý a osmý.

25. V § 179b se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Státní zástupce může ve zkráceném přípravném řízení s podezřelým sjednat dohodu o vině a trestu; na podmínky a postup při jejím sjednávání se použije obdobně ustanovení § 175a.“.

26. V § 179c odst. 2 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) podá soudu v rozsahu sjednané dohody o vině a trestu návrh na schválení dohody o vině a trestu, přičemž použije obdobně ustanovení § 175b,“.

Dosavadní písmena b) až i) se označují jako c) až j).

27. V § 179e se za slovo „potrestání“ vkládají slova „nebo s návrhem na schválení dohody o vině a trestu“.

28. V § 180 odst. 1 se za slovo „obžaloby“ vkládají slova „nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu“.

29. V § 186 se na konci písmene e) slovo „nebo“ zrušuje.

30. V § 186 se na konci písmene f) tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno g), které zní:

„ g) že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný.“.

31. V § 187 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„ (4) Koná-li se předběžné projednání obžaloby z důvodu uvedeného v § 186 písm. g), soud zjistí stanovisko obviněného a státního zástupce k sjednání dohody o vině a trestu. Vyjádří-li se státní zástupce a obviněný, že mají zájem jednat o dohodě o vině a trestu, soud stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení takové dohody. Podá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, postupuje soud podle § 314l až § 314o, nepodá-li jej, soud nařídí hlavní líčení, neučiní-li některé z rozhodnutí uvedených v § 188.“.

32. V § 245 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, lze podat odvolání pouze v případě, že takový rozsudek je v rozporu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl.“.

33. V § 258 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno g), které zní:

„ g) je-li v rozporu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl.“.

34. V § 265r odst. 3 se slova „a) až c)“ nahrazují slovy „a), c) a d)“.

35. V § 288 odstavec 1 se za slovo „skončilo“ vkládají slova „pravomocným rozsudkem soudu, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, nebo“.
36. V § 314c odst. 1 se za větu první vkládá věta „Návrh na schválení dohody o vině a trestu samosoudce přezkoumá podle § 314l.“.
37. V § 314c odst. 1 se na konci písmene b) slovo „nebo“ zrušuje.
38. V § 314c se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje písmeno d), které zní:
„d) má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednat dohodu o vině a trestu, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný, stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, přitom postupuje přiměřeně podle § 187 odst. 4,“.
39. V § 314c odst. 4 se za slova „podle odstavce 1“ vkládají slova „písmene a) až c)“.
40. V § 314d odst. 1 se za slova „v § 314c odst. 1“ vkládají slova „nebo nepostupuje-li podle § 314l odst. 1“.
41. V části třetí hlavě dvacáté se za oddíl šestý vkládá nový oddíl sedmý, který včetně nadpisu zní:

„Oddíl sedmý
Řízení o schválení dohody o vině a trestu

§ 314l

(1) Návrh na schválení dohody o vině a trestu přezkoumá předseda senátu a podle jeho obsahu a obsahu spisu

- a) nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nebo
b) rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájece.

(2) V usnesení podle odstavce 1 písmene b) je třeba uvést, o která konkrétní zjištění se rozhodnutí opírá. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

(3) Jestliže usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nabylo právní moci, věc se vrací do přípravného řízení.

(4) Je-li obviněný ve vazbě, rozhodne soud vždy též o dalším trvání vazby.

§ 314m

(1) O návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhoduje soud ve veřejném zasedání. Předseda senátu předvolá k veřejnému zasedání obviněného; o době a místě řízení vyrozumí státního zástupce a obhájce obviněného, jakož i poškozeného. Má-li poškozený zmocněnce, vyrozumí se o veřejném zasedání jen jeho zmocněnec. Veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti obviněného, obhájce a státního zástupce.

(2) Po zahájení veřejného zasedání státní zástupce přednese návrh na schválení dohody o vině a trestu.

(3) Po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyzve předseda senátu obviněného, aby se k návrhu vyjádřil a dotáže se jej, zda

- a) rozumí podstatě sjednané dohody o vině a trestu, zejména zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je tímto skutkem spatřován,
- b) prohlášení o tom, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu,
- c) jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil.

(4) Po vyjádření obviněného umožní soud poškozenému, aby se vyjádřil, je-li přítomen.

(5) Dokazování soud neprovádí. Považuje-li to za potřebné k usnadnění rozhodnutí, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení.

Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

§ 314n

(1) Soud může rozhodovat o skutku, jeho právní kvalifikaci, přiměřenosti trestu, ochranném opatření a nároku na náhradu škody pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu.

(2) Soud dohodu o vině a trestu neschválí, je-li zřejmě nepřiměřená, zejména z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo zřejmě nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. V takovém případě věc vrátí

usnesením do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

(3) Soud dohodu o vině a trestu schválí odsuzujícím rozsudkem, ve kterém uvede výrok o schválení dohody o vině a trestu, výrok o vině, trestu, případně ochranném opatření, v souladu s dohodou o vině a trestu. Výrok o náhradě škody soud uvede v souladu s dohodou v rozsahu, v jakém byla náhrada škody sjednána, ve zbytku postupuje obdobně podle ustanovení § 229.

§ 314o

Byla-li věc vrácena do přípravného řízení podle § 314l odst. 3 nebo § 314n odst. 2, v dalším řízení se k sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží a není součástí spisu. Vrácení věci do přípravného řízení nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu. Je-li obviněný ve vazbě a soud zároveň nerozhodl o propuštění obviněného na svobodu, pokračuje vazba v přípravném řízení, která však nesmí spolu s vazbou již vykonanou v přípravném řízení přesáhnout lhůty uvedené v § 71 odst. 8 a 9.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Čl. II

V zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 345/2007 Sb. a zákona č. 129/2008 Sb., § 63 včetně nadpisu zní:

„§ 63

Nepřípustnost trestního příkazu a dohody o vině a trestu

V řízení ve věci mladistvého nelze vydat trestní příkaz ani sjednat dohodu o vině a trestu.“.

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2009.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Podle bodu 3 části první (procesní pravidla) Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA), jež byly schváleny usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, nebyla RIA na tento návrh aplikována, neboť se jedná o změnu obecného procesního předpisu – trestního řádu - pro který je stanovena výjimka.

Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného vztahu k rovnosti mužů a žen

Platná právní úprava nevyužívá všech možností, aby zajistila obviněnému v plném rozsahu právo na rychlý a spravedlivý proces. Právo, aby trestní věc obviněného byla projednána v přiměřené lhůtě, je součástí práva na spravedlivý proces podle článku 6 Evropské úmluvy o ochraně základních lidských práv a svobod. Rychlost řízení podmiňuje spravedlivý charakter řízení - zdlouhavost řízení může vést k oslabení hodnoty důkazu, navíc obviněný i poškozený jsou vystavováni nejistotě o výsledku řízení, vytrácí se vztah mezi trestným činem a trestem, neúměrně dlouho se udržuje stav, kdy obviněný, který je považován za nevinného, musí snášet zásahy do práv a svobod chráněných citovanou úmluvou. Její článek šestý výslovně vyžaduje, aby soudní řízení bylo rychlé a spravedlivé.

Pomalý výkon spravedlnosti je v současné době nejzávažnějším problémem justice ve většině států Rady Evropy. Příčinou není jen růst počtu věcí projednávaných soudy a jejich větší složitost, jimž neodpovídá přiměřený růst prostředků na personální a materiální vybavení justice, ale též sama struktura kontinentálního trestního procesu (více stadií svěřených různým orgánům, opakování řady úkonů před těmito orgány, více soudních instancí se složitým systémem opravných prostředků atd.). Není zřejmě náhoda, že stížnosti na průtahy v řízení pocházející ze systému common law, zejména v trestních věcech, jsou zcela výjimečné, zatímco více než čtvrtina stížností pocházejících z ostatních států se týká překročení přiměřené lhůty řízení podle článku 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud jde o trestní řízení, angloamerický model procesu však nemusí být sám o sobě lékem proti uvedené nemoci. Odborníci uvádějí, že kromě toho, že byl zdvojnásoben počet soudců, současný anglický systém funguje jen díky tomu, že dvě třetiny obžalovaných před Crown Court a 80 až 90 % obžalovaných před magistrates' courts uznává vinu (guilty plea). Soudy přitom motivují obžalované k uznání viny tím, že obžalovaným, kteří vinu uznali, zmírňují trest zhruba o jednu třetinu (Srov. Štěpán, J., Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech, Právo a zákonost č. 5/1991). Nelze přehlížet ani právní tradici – např. ve skotském právu existuje již od počátku 18. století tzv. pravidlo 110 dnů. Je-li obviněný ve vazbě a hlavní líčení nebylo zahájeno ve lhůtě 110 dnů od podání obžaloby, obviněný musí být propuštěn na svobodu a trestní stíhání je automaticky zastaveno.

Jestliže se podaří vytvořit ve vnitrostátním právu účinné a rychle fungující právní prostředky nápravy, pomůže to omezit příliv stížností k Evropskému soudu pro lidská práva na průtahy. Jinak hrozí nebezpečí, že postavení účastníka řízení se spíše zhorší, neboť

uplynou další roky, než proběhne řízení o prostředku nápravy. V žádném případě ani obecné zavedení prostředků nápravy na vnitrostátní úrovni samo o sobě nevyřeší problém pomalu fungující justice. Je-li pravda, že hlavní příčinou pomalosti řízení jsou strukturální danosti kontinentálních soudních systémů a soudního procesu, bez reformy v tomto směru nelze očekávat podstatné urychlení soudního řízení.

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví, a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen a vysvětlení její nezbytnosti jako celku

Na základě zahraničních zkušeností se navrhuje zavedení nového institutu dohody o vině a trestu v našem trestním řádu. Tento institut nelze srovnávat s klasickým angloamerickým dohodovacím řízením o vině a trestu, inspiruje se jen některými jeho prvky.

Od zavedení tohoto institutu se očekává zrychlení trestního řízení před soudem a současně i zjednodušení a zefektivnění trestního řízení. Urychlením vyřízení trestní věci sjednáním dohody o vině a trestu budou soudy mít větší prostor pro projednávání závažných trestných činů spáchaných v rámci organizovaného zločinu. Současně je třeba vidět přínos tohoto institutu, který bude představovat výhodu pro oběti trestných činů, které budou chráněny před sekundární viktimizací, protože nebudou muset svědčit opakovaně v řízení před soudem a nebudou tak znovu vystaveny stresu vyplývajícímu z veřejného projednávání všech detailů trestného činu, jehož se staly obětí.

V souvislosti se zapojováním České republiky do mezinárodního společenství demokratických států, především do postupně se integrující Evropy, je potřebné využít zkušeností a právních úprav států s dlouholetým demokratickým vývojem. V Evropě existují dlouhodobě dva základní systémy: systém románsko-germánský spojený s tzv. inkvizičním procesem a anglosaský systém common law spojený s obžalovacím sporným procesem. Naše právní tradice nás spojuje s inkvizičním procesem románsko-germánského systému, což by však nemělo být na překážku pro citlivé přebírání zkušeností a případně i některých osvědčených institutů obžalovacího sporného systému common law. Za období naší izolace od evropského právního vývoje po druhé světové válce došlo k významnému sblížení kontinentálního a anglosaského typu tvorby a uplatnění práva. Prvkem, který toto sblížení zásadně ovlivnil, byla koncepce lidských práv v přirozenoprávním pojetí, jejich nezadatelnost a univerzální charakter. Česká republika se stala členem Rady Evropy a spolu s přijetím Listiny základních práv a svobod i signatářem Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Postupy garantované touto Úmluvou znamenají převrat ve způsobech zajištění lidských práv a celý systém je zároveň dokladem sblížení kontinentálního a anglosaského systému tvorby a aplikace práva. Někteří autoři dokonce uvádějí (v souvislosti s humanizací evropského trestního řízení), že většina progresivních reform evropského kontinentálního trestního procesu byla, alespoň nepřímo, inspirována některými koncepcemi nebo základními instituty angloamerického trestního řízení. Skutečností je stále silnější pronikání pozitivních prvků obžalovacího sporného systému do trestně procesních systémů jednotlivých zemí v kontinentální Evropě, jejichž proces byl původně inkviziční povahy.

Dohodovací řízení v angloamerickém trestním procesu

Trestní řízení v USA je typickým příkladem obžalovacího sporného systému. Po podání obžaloby je obžalovaný dotázán zda prohlásí vinu (plea guilty) nebo prohlásí, že je nevinný (not guilty). Pokud prohlásí vinu, případně prohlásí, že nebude trestný čin popírat, získá ze strany žaloby ústupky ve formě např. odstoupení od některého obvinění, snížení trestu apod., současně se tím však vzdává práva na soudní přelíčení. Pokud obžalovaný prohlásí, že je nevinný, odmítne učinit prohlášení viny anebo neučiní žádné prohlášení, soudce zaprotokoluje prohlášení nevinu a stanoví datum soudního přelíčení.

Dohodovací řízení (plea bargain) je dvojího druhu. Dohoda o obvinění (charge bargain) spočívá v dohodě podezřelého a prokurátora, jejíž podstatou je přiznání podezřelého jen k některému skutku nebo jen k méně závažnému trestnému činu, který spáchal. Prokurátor pak vznesl obvinění pouze pro takto doznané jednání a následně bude uložen trest jen za spáchání doznatého méně závažného trestného činu. Druhým typem je dohoda o trestu (sentence bargain), která znamená pro obžalovaného výhodu uložení mírnějšího trestu. Prohlášení viny i dohodovací řízení se uplatňují nejen u běžné kriminality, ale i u nejzávažnějších případů. Jejich použití je provázáno s důsledným uplatňováním principu oportunitu, kterým se řídí veřejná žaloba v USA. Soudce však musí při každém prohlášení viny přezkoumat, zda po stránce skutkové i po stránce právní skutečně existuje základ pro takové prohlášení. Zvláště musí ověřit, že obžalovaný chápe povahu obžaloby, ohledně které činí prohlášení viny a je mu známa výše maximálního a minimálního trestu. Pokud soudce shledá, že podmínky dohody jsou - ať z hlediska skutkových zjištění nebo právního posouzení - nepřijatelné, musí o tom být obžalovaný informován a je připuštěno zpětvzetí jeho prohlášení. Odsouzený nemůže (až na výjimky) napadnout po vynesení výroku o trestu své prohlášení viny odvoláním.

Podle odhadů končí v celostátním měřítku v USA až 90% případů, ve kterých byla podána obžaloba, prohlášením viny ze strany obžalovaného (k tomu srov. Inciardi, J.A. Trestní spravedlnost, Victoria Publishing, Praha, 1994). Praxe vyjednávání dohod mezi obviněným (podezřelým) a prokurátorem byla předmětem zkoumání i Nejvyššího soudu USA, který ji označil za vhodnou a nutnou.

Dohoda o vině a trestu ve slovenském trestním řádu

Dohoda o vině a trestu je novým institutem slovenského trestního práva charakterizovaným jako proces, při kterém obviněný, který je zpravidla zastoupen obhájcem, a prokurátor dohodnou přijatelný návrh rozhodnutí, který musí schválit a vyhlásit soud, který se však na jednáních vedoucích k dohodě neúčastní. Podstatou řízení o dohodě o vině a trestu je posouzení podmínek na uzavření dohody mezi prokurátorem a obviněným o skutku, jeho právní kvalifikaci, o druhu a výši trestu a o ochranném opatření. Obviněný se současně vzdává práva na projednání věci soudem v hlavním líčení. Řízení, které může prokurátor zahájit i z iniciativy obviněného (případně i poškozeného), musí splňovat podmínky:

- výsledky vyšetřování (včetně zkráceného vyšetřování) dostatečně odůvodňují závěr, že skutek je trestným činem a že ho spáchal obviněný,
- obviněný se k spáchání skutku přiznal a uznal vinu,
- provedené důkazy nasvědčují pravdivosti doznání obviněného.

Jakmile dojde k dohodě o vine a trestu (včetně dalších výroků), podá prokurátor soudu návrh na schválení této dohody. Pokud je obviněný mladistvý, musí dohodu podepsat i jeho zákonný zástupce. Pokud v průběhu jednání nedošlo k dohodě o náhradě škody, prokurátor navrhne soudu, aby odkázal poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech

občanskoprávních. Pokud obviněný uzná vinu jen zčásti, podá prokurátor obžalobu a požádá soud, aby provedl hlavní líčení v rozsahu, ve kterém obviněný spáchání skutku nedoznal. Trestní řád výslovně stanoví podmínky dohody (§ 232 odst. 7 zák. č. 301/2005 Z.z.)

Předpokladem schválení dohody o vině trestu jsou kladné odpovědi na 10 otázek, které po přednesení návrhu dohody položí předseda senátu obžalovanému, např. zda rozumí podanému návrhu, podstatě řízení, právní kvalifikaci skutku, trestní sazbě, kterou je ohrožen atd. Soud ověřuje i ostatní skutečnosti, zejména v případě mladistvého zjišťuje souhlas obhájce a zákonného zástupce. Pokud soud návrh dohody odmítne, koná se hlavní líčení, ve kterém nelze doznání obžalovaného obsažené v prohlášení viny použít jako důkaz. V případě, že soud dohodu v navrženém rozsahu neschválí, nebo obžalovaný odpoví záporně na některou ze základních deseti otázek, vrací soud věc prokurátorovi do přípravného řízení. Soud může shledat, že navržená dohoda není sice zřejmě nepřiměřená, ale není spravedlivá. V tom případě oznámí svoje výhrady stranám, které mohou navrhnout novou dohodu. Soud může o dohodě rozhodnout pouze jako o celku a nemůže jednotlivé části měnit.

Pokud soud dohodu schválí, potvrdí svoje rozhodnutí rozsudkem, který veřejně vyhlásí. Proti rozsudku není přípustné odvolání a vyhlášením nabude rozsudek právní moci.

Procesní dohody v Německu

Dohody mezi německými státními zástupci a obviněnými v praxi probíhají, ale nikoli na základě podrobné zákonné úpravy. Spolkový ústavní soud však tuto praxi schválil (BVerfG, NStZ 1987, 149).

Podle literatury až 70% řízení ve Frankfurtu n. M. končí tímto způsobem, a to před zahájením hlavního líčení, často ještě ve fázi vyšetřování.

Dohody o rozsudku jsou rovněž možné. Podle ujednání generálních státních zástupců v Karlsruhe dne 24. 11. 2005 platí pro procesní dohody tyto hlavní zásady:

1. Jednání s cílem uzavřít dohodu o rozsudku se mohou konat v rámci hlavního líčení i mimo ně. Podstatný obsah dohody oznámí předseda senátu během hlavního líčení. Toto oznámení se pojme do protokolu o hlavním líčení.
2. Kvalifikované přiznání musí být nezbytnou podmínkou každé dohody o rozsudku. Přiznání musí být při tom do té míry konkrétní, aby mohlo být přezkoumáno, zda je natolik v souladu se spisem, popř. s dosavadním stavem dokazování, že už nebude zapotřebí dalšího objasňování věci. Základním principem něm. tr. ř. a tím každého trestního řízení je totiž zjištění skutečného stavu věci (srov. rozhodnutí něm. Ústavního soudu [BVerfGE 57, 250](#), 275; 63, 45, 61).
3. Řízení vedoucí k takovéto dohodě předpokládá souhlasné návrhy státního zástupce a obžalovaného.
4. Soud odsouhlasí horní a dolní hranici trestu. Pokud státní zástupce nebo obžalovaný s takto určenými mezemi trestu nesouhlasí, nemůže být rozsudek na podkladě procesní dohody vydán.
5. Předmětem dohody nemůže být výrok o vině. Obecné právo obžalovaného na spravedlivý proces vyvozované z principu právního státu (čl. 20 odst. 3 něm. Ústavy) ve spojení s čl. 2 odst. 1 něm. Ústavy vylučuje dohodu o výroku o vině. Podkladem pro dohodu smí být vždy jen skutek, který se podle přesvědčení soudu skutečně stal. Jeho trestněprávní kvalifikace nemůže být předmětem dohody (srov. trest. rozhodnutí něm. Spolkového soudního dvora [BGHSt 43, 195, 203, 204](#) a rozhodnutí něm. Ústavního soudu BVerfG [NStZ 1987, 419](#)).

6. Po dohodě o rozsudku a po přiznání je soud svým příslibem vázán až do ukončení řízení ve všech stupních.
7. Vázanost příslibem končí, pokud v dalším řízení vyjdou najevo podstatné polehčující nebo přitěžující okolnosti, které nebyly soudu v době jeho příslibu známy.
8. Proti rozsudkům trestního soudce nebo senátu, které byly vydány na podkladě dohody o rozsudku a po náležitém poučení, je odvolání vyloučeno.

Proti námitce některých teoretiků, že dohadovací řízení je negací úlohy soudu, vyšetřovací zásady a soudního monopolu rozhodovat o nároku státu na potrestání pachatele, stojí ve stále vzrůstající míře uznávané hledisko autonomie občana, což se odráží i v rostoucím uplatňování dohadovacích institutů v procesním právu evropských zemí, jako např. v Polsku, ve Španělsku (tzv. *conformidad*), v Itálii (tzv. *patteggiamento*), v Německu (tzv. *Deal im Strafverfahren*). Blíže k této problematice viz: prof. Šámal P., *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*, ASPI, Praha, 1999.

Hlavní principy navrhované právní úpravy

Zásadní navrhovanou změnou je možnost státního zástupce sjednat s obviněným v rámci přípravného řízení dohodu o vině a trestu, kterou následně schválí soud. Dohodu o vině a trestu bude možné sjednat u všech trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Tato úprava vychází z obdobných zahraničních úprav (např. z polského trestního řádu – srov. čl. 387 a násl., slovenského trestního řádu č. 301/2005 Z. z., anebo neuzákoněné praxe soudů v SRN) a upravuje zjednodušený postup v případech, kdy obviněný prohlásí, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán, a sjedná za účasti obhájce se státním zástupcem dohodu ohledně trestu, příp. ochranného opatření, a ohledně rozsahu a způsobu náhrady škody. Soud není návrhem na schválení dohody o vině a trestu zcela vázán, může jej odmítnout ze závažných procesních důvodů nebo může dohodu neschválit z důvodu její zřejmé nepřiměřenosti (právní kvalifikace, trest) nebo nesprávnosti (náhrada škody), a vrátit věc usnesením do přípravného řízení; v dalším řízení se ke sjednané dohodě, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. V případě, že soud dohodu o vině a trestu rozsudkem schválí, uvede v něm výrok o schválení dohody o vině a trestu, a dále výrok o vině, trestu, případně ochranném opatření, a náhradě škody v souladu s dohodou. Obviněný se sjednáním dohody vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva napadnout rozsudek odvoláním.

Navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví, a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

Zhodnocení souladu navrhované úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s akty práva Evropské unie.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, zejména s článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož „*má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.*“

Navrhovaná úprava je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, zejména s článkem 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 21. února 1991 (vyhl. ve Sb. z. pod č. 209/1992 Sb.).

Návrh respektuje doporučení Výboru ministrů členských zemí Rady Evropy ve věci zjednodušení řízení č. R (87) 18.

Navrhovaná problematika není upravena právními předpisy Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy, dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a hospodářské subjekty, sociální dopady a dopad na životní prostředí.

Předpokládá se, že celkový výsledný finanční dopad navrhované úpravy bude neutrální. Zvýšené výdaje na nutnou obhajobu v počáteční fázi řízení budou kompenzovány úsporami v důsledku skončení řízení před soudem I. stupně. V případech, kdy řízení skončí vydáním odsuzujícího rozsudku, kterým soud schválí dohodu o vině a trestu, nebude odvolání přípustné. Nebude tak třeba vynakládat další náklady na nutnou obhajobu, jež by jinak vznikly v řízení před soudem II. stupně na základě odvolání podaného některou ze stran řízení.

Navrhovaná úprava nemá dopad na ostatní veřejné rozpočty, ani na hospodářské subjekty, zejména malé a střední podnikatele.

Navrhovaná úprava není spojena se sociálními dopady a nedopadá na životní prostředí.

Zvláštní část

K části první – změna trestního řádu

K bodu 1 (§ 2 odst. 8)

Princip, podle kterého je trestní stíhání před soudem přípustné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání podaných státním zástupcem, se doplňuje tak, aby bylo možné konat řízení před soudem i na podkladě návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu.

K bodu 2 (§ 12 odst. 10)

Skutečnost, že nově lze skončit přípravné řízení i podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu, je zapotřebí zohlednit vymezení pojmu také v definici přípravného řízení.

K bodu 3 (§ 27b odst. 2)

Vzhledem k možnosti sjednat v přípravném řízení dohodu o vině a trestu, jejíž součástí může být vypořádání nároku na náhradu škody mezi obviněným a poškozeným, se doplňuje nová působnost probačního úředníka, který může být státním zástupcem pověřen, aby působil směrem k uzavření takové dohody.

K bodu 4 (§ 28 odst. 2)

Dohoda o vině a trestu a návrh na schválení dohody o vině a trestu jsou vzhledem k svému klíčovému významu pro obviněného doplněny mezi písemnosti, které je třeba obviněnému překládat, splňuje-li podmínky pro ustanovení tlumočnicka.

K bodům 5 a 6 [§ 36 odst. 1 písm. b) a d)]

S ohledem na skutečnost, že v případě, kdy se v přípravném řízení sjednává dohoda o vině a trestu, se ze strany obviněného předpokládá podávání kvalifikovaného návrhu trestu, případně ochranného opatření, a návrhu na náhradu škody, což předpokládá dostatečné právní znalosti v oblasti trestního práva a zejména s ohledem na skutečnost, že obsah sjednané dohody je klíčový z hlediska konečného rozhodnutí soudu ve věci, je zapotřebí, aby obviněný měl při sjednávání dohody o vině a trestu vždy obhájce, který by účinně hájil jeho práva a poskytoval mu potřebnou právní pomoc.

Náklady spojené s nutnou obhajobou při sjednávání dohody o vině a trestu by měly být vyváženy očekávaným efektem snížení počtu odvolání proti rozsudku prvoinstančního soudu, neboť schválí-li soud dohodu o vině a trestu, není odvolání proti rozsudku přípustné.

K bodům 7 a 8 [§ 36 odst. 4, § 36a odst. 2 písm. a)]

Z důvodu zachování práv obviněného se i při řízení o schválení dohody o vině a trestu stanovuje povinnost, aby obviněný měl obhájce.

K bodům 9 až 12 (§ 43 odst. 1, § 43 odst. 3, § 46)

Výčet práv poškozeného se rozšiřuje o možnost zúčastnit se veřejného zasedání v řízení o schválení dohody o vině a trestu.

Pouze ten poškozený, který má ze zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody způsobenou trestným činem, má možnost zúčastnit se sjednávání dohody o vině, čímž je směřováno k rozšíření počtu možností, kdy je možné smírné řešení nároku na náhradu škody, přičemž nárok na náhradu škody musí poškozený uplatnit nejpozději při sjednávání dohody o vině a trestu.

O možnosti zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu a uplatnit při něm nárok na náhradu škody musí být poškozený vždy poučen orgánem činným v trestním řízení, včetně skutečnosti, že neuplatní-li nárok nejpozději při sjednávání takové dohody, nebude jej moci již v trestním řízení uplatnit a bude jej muset uplatnit v řízení občanskoprávním.

K bodu 13 [§ 64 odst.1 písm. a)]

Mezi písemnosti, které je třeba v trestním řízení doručovat do vlastních rukou, se doplňuje návrh na schválení dohody o vině a trestu. Vzhledem k jeho rozdílnému významu a obsahu oproti obžalobě a návrhu na potrestání se však umožňuje jeho uložení.

K bodům 14 až 18 (§ 70a, § 71 odst. 2, 5 a 6, § 73b odst. 3)

Návrh na schválení dohody o vině a trestu je vedle obžaloby novým způsobem, kterým končí přípravné řízení a věc se dostává do stadia řízení před soudem. Okamžik zahájení řízení před soudem je důležitý mimo jiné z hlediska příslušnosti k rozhodování ve věcech vazebních. Vzhledem k uvedenému se povinnost soudu rozhodovat ve vazebních věcech nově doplňuje i v návaznosti na okamžik podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, od něhož se také nově odvíjí lhůty pro přezkum důvodů trvání vazby.

K bodu 19 (§ 91 odst. 1).

Vzhledem k významu sjednání dohody o vině a trestu z hlediska dalšího průběhu řízení se výslovně stanoví povinnost příslušného orgánu činného v trestním řízení poučit obviněného před jeho prvním výsledkem také o tom, že může se státním zástupcem v přípravném řízení sjednat dohodu o vině a trestu. Obviněného je třeba poučit zejména o tom, že při sjednání dohody o vině a trestu musí mít obhájce a o podstatě a důsledcích prohlášení viny a sjednání dohody, zejména že takové prohlášení nelze vzít zpět a že sjednáním dohody o vině a trestu se vzdává práva na provedení řízení v celém rozsahu a že nebude moci podat proti rozsudku o schválení dohody o vině a trestu odvolání.

K bodu 20 (§ 120 odst. 4)

Okolnost, že soud vynesl rozsudek v řízení o schválení návrhu dohody o vině a trestu, je zapotřebí promítnout i do výrokové části rozsudku, aby bylo zřejmé, jak soud k jednotlivým výrokům dospěl, neboť rozsudek neobsahuje odůvodnění. V tomto smyslu se doplňuje příslušné ustanovení upravující náležitosti rozsudku. Rozsudek, kterým se schvaluje dohoda o vině a trestu tak bude mít povahu odsuzujícího rozsudku, od klasického rozsudku se bude lišit pouze tím, že kromě výroku o vině, trestu (ochranném opatření) a náhradě škody bude obsahovat i samostatný výrok, že se schvaluje dohoda o vině a trestu.

K bodu 21 (§ 125 odst. 2)

Vzhledem k tomu, že proti takovému rozsudku, jímž soud schválí dohodu o vině a trestu a vyhověl jí v plném rozsahu, nebude přípustné odvolání ani dovolání, bude postačovat vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku bez odůvodnění obdobně jako je tomu v řízení před samosoudcem (§ 314d).

K bodu 22 (§ 161 odst. 1)

Do vymezení úseku vyšetřování se doplňuje návrh na schválení dohody o vině a trestu, jakožto nová alternativa k obžalobě.

K bodu 23 [§ 175 odst. 1 písm. c)]

Do taxativního výčtu oprávnění, které jsou v přípravném řízení svěřeny do výlučné pravomoci státního zástupce, se doplňuje oprávnění sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení. Jedná se o další možnost, jak zefektivnit a zrychlit trestní řízení při zachování práva na spravedlivý proces.

K bodu 24 (§ 175a a 175b)

Po vzoru zahraničních úprav se navrhuje i u nás zakotvit do trestního procesu institut dohody o vině a trestu, jehož hlavním cílem je zjednodušení a hospodárnost trestního řízení a snížení počtu věcí, které soud projednává v klasickém hlavním líčení. Jedná se o nový zvláštní způsob skončení řízení, který by měl efektivně doplnit stávající možnosti skončit trestní řízení odklonem nebo vydáním trestního příkazu.

Na základě poznatků o aplikaci tohoto institutu na Slovensku, kde již dva roky úspěšně funguje, se navrhuje umožnit sjednání dohody o vině a trestu již v přípravném řízení, přičemž takovou dohodu následně soud ve veřejném zasedání buď odmítne ze závažných procesních důvodů nebo neschválí z dalších taxativně vymezených důvodů a věc vrátí zpět do přípravného řízení, přičemž není vyloučeno sjednání nové dohody, nebo ji může schválit a v souladu s ní vydat odsuzující rozsudek.

Sjednat dohodu o vině a trestu bude možné na podnět obviněného nebo i bez takového podnětu (má-li státní zástupce za to, že jsou dány podmínky pro její sjednání) u těch trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, pokud budou výsledky vyšetřování (popř. zkráceného přípravného řízení) dostatečně prokazovat závěr, že skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný. Uzavření dohody o vině a trestu bude vyžadovat výrazně vyšší stupeň poznání o pachateli a trestném činu, než při zahájení trestního stíhání, nebude však nutné provádět vyčerpávajícím způsobem všechny dostupné důkazy, které by jinak byly potřebné pro podání obžaloby. Aplikace institutu dohody o vině a trestu tak bude možná v takové fázi přípravného řízení, kdy v ní budou dostatečně prokázány základní skutkové okolnosti potvrzující, že skutek je trestným činem, jeho právní kvalifikace a pravdivost prohlášení obviněného o vině.

V rámci úvah o využití tohoto institutu musí státní zástupce zvážit všechny okolnosti případu, zejména jde-li o tzv. skupinovou věc. Odmítne-li v konkrétním případě návrh obviněného na sjednání dohody o vině a trestu, vyrozumí jej (má-li obviněný obhájce, též jeho obhájce) o svém negativním stanovisku k takovému návrhu.

Státní zástupce k jednání o dohodě o vině a trestu předvolá obviněného a vyrozumí též jeho obhájce, jehož účast při sjednávání dohody je důležitá z důvodu významu jednání o dohodě o vině a trestu pro obviněného. V případě, že obviněný obhájce nemá a pro účely sjednání dohody o vině a trestu si jej nezvolí, je zapotřebí mu jej ustanovit zákonným postupem tak, aby byl přítomen již zahájení jednání o dohodě o vině trestu.

Státní zástupce vyrozumí o jednání poškozeného, nikoli však každého poškozeného, ale pouze takového, který má podle zákona nárok na náhradu škody vůči obviněnému a tento nárok již uplatnil nebo se tohoto nároku výslovně prohlášením orgánu činnému v trestním řízení nevzdal. Již od začátku řízení je tak třeba kromě řádného poučení poškozeného klást důraz i na zjištění postoje poškozeného, pokud jde o jeho účast při sjednávání dohody o vině a trestu, aby případně mohl uplatnit nárok na náhradu škody ještě před sjednáním dohody o vině a trestu, pokud se chce vyhnout setkání s obviněným a nemá zájem být přítomen při sjednání dohody o vině a trestu.

Státní zástupce poškozeného zároveň upozorní, že se může účastnit jednání o dohodě o vině a trestu za účelem uplatnění nároku na náhradu škody způsobené trestným činem a neuplatní-li jej při sjednávání dohody o vině a trestu, ztratí tím možnost tento nárok v trestním řízení uplatnit. V zájmu zachování práv poškozeného dbá státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu o vypořádání nároku poškozeného, který sice nárok

na náhradu škody řádně uplatnil, ale k sjednávání dohody o vině a trestu se osobně nedostavil. V takovém případě by měl státní zástupce usilovat o dohodu s obviněným i ohledně náhrady škody, a to až do výše nároku uplatněného poškozeným.

Při samotném sjednávání dohody se poškozený vyjadřuje především k rozsahu a způsobu náhrady škody jako jedné ze součástí dohody o vině a trestu, k otázce viny a trestu se vyjádřit může, nicméně takové vyjádření není pro sjednání dohody o vině a trestu rozhodné a státní zástupce jím není vázán. Způsob a rozsah vypořádání náhrady škody, byla-li činem způsobena a uplatnil-li poškozený nárok na její náhradu (popřípadě nutnost odkázat poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, přičemž se lze dohodnout i jen o části nároku s tím, že lze do dohody uvést, že ve zbylém rozsahu uplatní poškozený svůj nárok v civilním řízení), je jednou ze součástí dohody o vině a trestu. Postup, kdy je poškozený s nárokem odkazován na civilní řízení, by rozhodně neměl být pravidlem a vždy je třeba usilovat i s využitím probačního úředníka o dosažení konkrétní dohody o rozsahu a způsobu náhrady škody.

Navrhuje se stanovit dvě základní podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu:

- Prohlášení obviněného, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán. Vzhledem k tomu, že předmětem trestního řízení obviněného může být v rámci konání společného řízení větší počet skutků s tím, že se může jednat o různé trestné činy nebo o více skutků tvořící pokračující trestnou činnost, přičemž postoj obviněného k jednotlivým skutkům a trestným činům může být rozdílný, bude možné sjednat dohodu o vině a trestu i jen o některém ze skutků, které jsou předmětem trestního řízení. V takovém případě by bylo možno za splnění zákonem stanovených podmínek konat jednání o dohodě o vině a trestu pouze ohledně části stíhaných skutků, přičemž po úspěšném uzavření dohody o vině a trestu by mohl státní zástupce jednak část trestní věci, ve které obviněný neuzavřel dohodu o vině a trestu, vyloučit k samostatnému projednání a rozhodnutí s tím, že ohledně ní bude i nadále konáno dokazování, jednak zbývající část trestní věci, ve které byla dohoda o vině a trestu uzavřena, předložit s návrhem na schválení dohody o vině a trestu soudu.

- Na základě dosud provedených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení viny obviněným.

Při sjednávání dohody o vině a trestu se uplatní všechna obecná ustanovení trestního zákona, včetně ustanovení o souhrnném trestu a úhrnném trestu. Využit lze i možnosti sjednat trest odnětí svobody v rámci snížené trestní sazby podle § 40 trestního zákona, přičemž při posuzování podmínek pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody lze prohlášení obviněného o vině zohlednit zejména v rámci poměrů pachatele.

Institut dohody o vině a trestu je využitelný i v případech tzv. skupinových trestních věcí, kdy bude ve věci, v níž je stíháno více pachatelů trestných činů ve společném řízení, na některé z nich podána obžaloba a současně u některých z nich bude využito institutu dohody o vině a trestu. Případné procesní problémy spojené se změnou v postavení takové osoby z obviněného na svědka bude muset státní zástupce důsledně zvážit v rámci úvah o využití tohoto institutu v těchto případech.

Pokud jde o ochranné opatření, přichází-li jeho uložení v úvahu, může být buď součástí dohody, nebo může státní zástupce jeho uložení soudu navrhnout i samostatně

(zejména je-li zapotřebí znalecké zkoumání nebo jsou-li k posouzení potřeby uložení ochranného opatření zapotřebí další podklady či jde-li o zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty osobě odlišné od pachatele); na tento postup musí být obviněný před sjednáním dohody o vině a trestu prokazatelně upozorněn, aby mu bylo zřejmé, že nad rámec dohodnutého trestu mu může být ještě uloženo ochranné opatření. Bez tohoto upozornění může státní zástupce takový návrh podat jen, pokud důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu.

Povinné náležitosti obsahu dohody o vině a trestu jsou vymezeny v § 175a odst. 6 tak, aby soud mohl v souladu s ní vydat odsuzující rozsudek. Nedílnou součástí dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že se cítí být vinen skutkem, pro který je stíhán (nejde zde o doznání, ale o obdobu prohlášení, které obviněný činí při narovnání, od čehož se odvíjí i použitelnost takového prohlášení jako důkazu).

Dohoda o vině a trestu musí mít písemnou formu a být podepsána státním zástupcem, obviněným, jeho obhájcem a poškozeným, byl-li přítomen sjednání dohody o vině a trestu a souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody.

Byla-li dohoda o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným sjednána, podá státní zástupce soudu návrh na schválení této dohody. K návrhu připojí sjednanou dohodu a všechny další písemnosti významné pro rozhodování soudu, zejména opatřené důkazy. V případě, že dohoda sjednána nebude, státní zástupce podá obžalobu nebo jiným způsobem skončí přípravné řízení, přičemž o skutečnosti, že dohoda sjednána nebyla, učiní záznam do protokolu a prohlášení viny obviněným nelze v dalším řízení použít jako důkaz.

K bodům 25 až 27 (§ 179b odst. 5, § 179c odst. 2, § 179e)

Vzhledem k tomu, že dohodu lze sjednat i ve zkráceném přípravném řízení s podezřelým, i když takový postup vzhledem k jednoduchosti a rychlosti řízení nebude zřejmě příliš častý, je třeba tuto možnost promítnout také do příslušných ustanovení upravujících zkrácené přípravné řízení.

K bodu 28 (§ 180 odst. 1)

Návrh na schválení dohody o vině a trestu se doplňuje, jakožto nová alternativa k podání obžaloby, mezi způsoby, kterými se zahajuje trestní řízení před soudem.

K bodům 29 až 31 [§ 186 písm. e), § 186 písm. g) a 187 odst. 4]

Mezi důvody předběžného projednání obžaloby se navrhuje zařadit nový důvod, kterým je důvodné přesvědčení předsedy senátu, že by bylo vhodné pokusit se sjednat dohodu o vině a trestu, zejména navrhone-li možnost sjednání dohody o vině a trestu obviněný či státní zástupce. V zájmu rychlosti řízení a dosažení jeho účelu soud v případě, že obviněný projeví vůli k uzavření dohody o vině a trestu až po podání obžaloby, zjistí při předběžném projednání obžaloby (které bude konáno ve veřejném zasedání) stanoviska obviněného a státního zástupce k možnému sjednání dohody o vině a trestu. Na základě předběžného projednání věci ve veřejném zasedání soud dospěje buď k závěru, že uzavření dohody o vině a trestu je vyloučeno, a v takovém případě ve věci následně nařídí konání hlavního líčení, nebo zjistí, že uzavření dohody o vině a trestu není s ohledem na vyjádření procesních stran vyloučeno a v takovém případě stanoví soud státnímu zástupci přiměřenou lhůtu, ve které má

podat soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu (příp. informaci, že k dohodě o vině a trestu nedošlo). Pokud státní zástupce ve stanovené lhůtě podá soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, soud zahájí řízení o schválení dohody o vině a trestu, tj. návrh přezkoumá a buď jej odmítne nebo nařídí veřejné zasedání. Pokud státní zástupce ve stanovené lhůtě návrh na schválení dohody o vině a trestu nepředloží, soud nařídí ve věci hlavní líčení, není-li odůvodněn jiný postup.

I v této fázi řízení je tak v rámci zásady rychlosti řízení dána možnost, aby nebylo konáno klasické hlavní líčení s plným rozsahem dokazování, ale aby věc mohla být vyřízena formou dohody o vině a trestu schválené soudem.

K bodu 32 až 34 (§ 245 odst. 1, § 258 odst. 1, § 256r odst. 3)

Vzhledem k odlišnému charakteru rozsudku, jímž soud schválil dohodu o vině a trestu a potvrdil ji odsuzujícím rozsudkem, od odsuzujícího rozsudku vydaného v hlavním líčení, se navrhuje, aby proti takovému rozsudku nebylo možné podat řádný opravný prostředek, neboť soud v plném rozsahu vyhovuje sjednané dohodě. Rozsudek o schválení dohody o vině a trestu tak nabude právní moci již vyhlášením. Zároveň však zůstávají respektována práva obviněného, neboť navrhovaná úprava obsahuje záruky zabránění zneužití tohoto institutu, ať už se jedná o povinnou přítomnosti obhájce při sjednávání dohody nebo možnost soudu dohodu odmítnout či neschválit, je-li zřejmě nepřiměřená například z hlediska právní kvalifikace či druhu a výše navrženého trestu, nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nebo nebyly-li splněny zákonné podmínky pro její sjednání, resp. došlo-li k závažnému porušení práv obviněného při sjednání dohody o vině a trestu.

Pokud by se soud v rozsudku, kterým schvaluje dohodu o vině a trestu, v některém výroku odchýlil od výroků sjednaných v dohodě o vině a trestu, lze takový rozsudek napadnout odvoláním, neboť v takovém případě neschválil dohodu v plném rozsahu.

K bodu 35 (§ 288 odst. 1)

V případě, že bude věc zapotřebí znovu posoudit vzhledem k tomu, že v původním řízení nebyly známy všechny rozhodné skutečnosti a důkazy důležité pro spravedlivé posouzení věci, přičemž tyto vyšly najevo až po právní moci rozhodnutí, bude možné i ve vztahu k řízení, jež skončilo rozsudkem, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, uplatnit mimořádný opravný prostředek – obnovu řízení. V takovém případě se věc vždy vrací do stadia přípravného řízení. Další ustanovení upravující obnovu řízení se bez dalšího použijí i na řízení, jež skončilo rozsudkem, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu, neboť tento rozsudek má povahu odsuzujícího pravomocného rozsudku a nejde o zvláštní typ rozhodnutí, který by bylo zapotřebí výslovně upravovat.

K bodu 36 až 39 (§ 314c odst. 1, § 314c odst. 1 písm. d), § 314c odst. 4)

Také v rámci přezkoumání obžaloby samosoudcem (příp. návrhu na potrestání, zde však takový postup nebude vhodný) se navrhuje umožnit obdobný postup jako při předběžném projednání obžaloby, tj. na základě kladných stanovisek stran jim věc postoupit k sjednání dohody o vině a trestu a stanovit státnímu zástupci lhůtu k podání návrhu

na schválení dohody o vině a trestu. Nepodá-li státní zástupce ve stanovené lhůtě takový návrh, samosoudce nařídí hlavní líčení.

K bodu 40 (§ 314d odst. 1)

Předmětné ustanovení reaguje na skutečnost, že nově může samosoudce využít další alternativy k nařízení hlavnímu líčení a postupovat podle § 314l a násl., tj. přezkoumat návrh na schválení dohody o vině a trestu a buď jej odmítnout pro závažné procesní vady nebo nařídít veřejné zasedání za účelem schválení dohody o vině a trestu.

K bodu 41 (§ 314l až 314o)

Vzhledem k specifickým rysům řízení o schválení dohody o vině a trestu, která jej výrazně odlišuje od klasického hlavního líčení (např. dokazování, závěrečné řeči, způsoby rozhodnutí), se navrhuje zařadit toto řízení mezi zvláštní způsoby řízení před soudem. V uvedeném řízení soud rozhoduje o schválení či neschválení dohody o vině a trestu, přičemž vychází z jejího obsahu a ze spisu. Neprovádí klasické dokazování, ale pouze zkoumá, zda nedošlo k porušení zákonných podmínek pro sjednání dohody (např. zda měl obviněný při sjednání dohody obhájce, zda byl obviněný poučen o všech důsledcích dohody, zda prohlásil svou vinu dobrovolně). Dále soud zkoumá, zda sjednaná dohoda není v některém směru zřejmě nesprávná či nepřiměřená. Naopak se nepřipouští, aby soud aktivně zasahoval do sjednané dohody a navrhoval změny sjednaného trestu nebo se vyjadřoval k jiným otázkám. Soud by se tak dostal z role nezávislého posuzovatele dohody do role obdobné, jako mají strany, kdy by před vlastním rozhodnutím v podstatě vyjednával o jednotlivých výrocích. Koná-li řízení samosoudce, postupuje v řízení obdobně jako soud s nezbytnými odchylkami vyplývajícími z jeho postavení.

K § 314l

Předseda senátu po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu postupuje dvojím způsobem

- V případě, že při sjednávání dohody došlo k závažným procesním vadám, rozhodne usnesením o odmítnutí návrhu na schválení dohody, přičemž proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která má odkladný účinek a strany tak mohou uvádět důvody, ze kterých by měla být sjednaná dohoda soudem schválena. Jestliže soud rozhodne o odmítnutí návrhu, je povinen uvést konkrétní skutečnosti odůvodňující toto rozhodnutí. Po nabytí právní moci usnesení o odmítnutí návrhu se věc vrací zpět do přípravného řízení.
- V případě, že nejsou dány důvody pro odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, soud nařídí veřejné zasedání a stanoví den jeho konání. Veřejného zasedání o schválení návrhu na dohodu o vině a trestu se musí obligatorně zúčastnit státní zástupce, obviněný a obhájce.

K § 314m

Řízení o schválení dohody o vině a trestu se koná za účasti všech členů senátu (samosoudce), zapisovatele, státního zástupce, obviněného a obhájce; poškozený se o konání veřejného zasedání vyrozumívá, neboť jeho účast na veřejném zasedání není nezbytná.

Státní zástupce po zahájení veřejného zasedání přednese návrh na schválení dohody o vině a trestu, v němž stručně uvede obsah sjednané dohody. Následně předseda senátu vyzve obviněného, aby se k sjednané dohodě vyjádřil. Výslovně vždy musí ověřit formou dotazů na obviněného, zda jsou dány podmínky pro schválení dohody, tj. zda rozumí podstatě sjednané dohody, zda jsou mu známy všechny důsledky jejího sjednání, včetně toho, že se vzdává projednání věci v plném rozsahu, a zda při jejím sjednávání byla dodržena jeho práva, zejména, že k prohlášení viny nebyl nijak donucován. Zjištění uvedených skutečností má význam pro posouzení, zda nedošlo k závažnému porušení práv obviněného a zda není dán důvod pro neschválení dohody. Nicméně hlavní garancí toho, že k nezákonnému postupu nedošlo, je přítomnost obhájce obviněného při sjednávání dohody.

Po vyjádření obviněného může soud udělit slovo poškozenému, chce-li se k sjednané dohodě vyjádřit a je-li přítomen. Dokazování ve veřejném zasedání soud zásadně neprovádí, pokud však potřebuje ozřejmit určitou skutečnost nezbytnou pro jeho rozhodování, může si opatřit potřebná vysvětlení či vyslechnout obviněného.

Následně se soud odebere k závěrečné poradě.

K § 314n

Soud může rozhodovat o skutku, jeho právní kvalifikaci, přiměřenosti trestu, ochranném opatření a nároku na náhradu škody pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu. Schválí-li dohodu, uvede výroky rozsudku v souladu s touto dohodou. Pokud jde o nárok na náhradu škody, ohledně kterého nedošlo k dohodě nebo k ní došlo jen zčásti, odkáže poškozeného s tímto nárokem nebo v jeho zbytku na občanskoprávní řízení. Ochranné opatření, jak již bylo uvedeno, může soud uložit i samostatně ve veřejném zasedání na základě návrhu státního zástupce – mimo rámec sjednané dohody. Ve výroku rozsudku soud uvede, že schvaluje dohodu o vině a trestu a zároveň uvede výrok o vině, trestu, příp. ochranném opatření, a náhradě škody v souladu se sjednanou dohodou. V poučení rozsudku soud uvede, že proti takovému rozsudku je přípustné odvolání pouze v případě, kdy rozsudek je v rozporu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl.

Dohodu soud nechválí a věc vrátí do přípravného řízení, pokud na základě odpovědí obviněného na kladené otázky nebo na základě jiných skutečností zjistí, že při sjednávání dohody byla závažně porušena jeho práva (nejde o jakékoli porušení práv obviněného, ale jen o porušení jeho práv takovým způsobem, který brání schválení dohody, např. nepřítomnost obhájce nebo vynucené prohlášení viny), nebo shledá-li podstatné vady v právní kvalifikaci skutku, druh a výše trestu se mu jeví být zřejmě nepřiměřené, nebo nesouhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody poškozenému z důvodu zjevné nesprávnosti takového ujednání. Soud dohodu neschválí pouze v případě zřejmé nepřiměřenosti nebo nesprávnosti sjednané dohody o vině a trestu, neboť jinak by byl nucen se důsledně a do všech podrobností zabývat skutkovým stavem a provádět dokazování, aby získal dostatečné podklady pro své rozhodnutí o tom, zda dohoda je či není přiměřená či správná.

K § 314o

Vrátí-li soud věc do přípravného řízení, může státní zástupce s obviněným sjednat novou dohodu o vině a trestu, mají-li za to, že takový postup bude úspěšný. K neschválené dohodě o vině a trestu a zejména k prohlášení viny učiněným obviněným v takovém případě nelze přihlížet (není využitelné k důkazním účelům, neboť je třeba jej odlišit od doznání).

K části druhé – změna zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Vzhledem k tomu, že u mladistvých pachatelů je zapotřebí upřednostnit výchovný vliv řízení na mladistvého a uvážlivý výběr vhodného opatření specializovaným soudcem nad rychlostí řízení, je třeba vyloučit možnost sjednání dohody o vině a trestu v řízení ve věcech mladistvých.

K části třetí – účinnost

Datum nabytí účinnosti navrhované úpravy se stanoví s ohledem na jednoduchost navrhované právní úpravy a s přihlédnutím k délce legislativního procesu.

V Praze dne 23. července 2008

předseda vlády

v.z. Jiří Čunek, v.r.

ministr spravedlnosti

JUDr. Jiří Pospíšil, v.r.